

<i>Rodzaj dokumentu:</i>	Zasady oceniania rozwiązań zadań
<i>Egzamin:</i>	Egzamin maturalny TEST DIAGNOSTYCZNY
<i>Przedmiot:</i>	Język ukraiński jako język mniejszości narodowej
<i>Poziom:</i>	Poziom rozszerzony
<i>Forma arkusza:</i>	MMUU-R0-100-2412
<i>Termin egzaminu</i>	9 grudnia 2024 r.
<i>Data publikacji dokumentu:</i>	10 grudnia 2024 r.

Вибери одну з наведених нижче тем і напиши твір.

- Твоя робота повинна налічувати щонайменше **350 слів**.
- Номер вибраної теми впиши в зазначену клітинку.
- Напиши твір у відведеному місці. Не пиши на полях.
- Напиши твір українською мовою.

Тема 1. (0–35)

Чим для людини може бути її дім? Дай відповідь на питання на основі порівняльного аналізу наведених віршів Мар'яни Савки та Юрія Андруховича.

Wymagania określone w podstawie programowej ¹	
Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...].</p> <p>1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej [...].</p>	<p>I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. Zdający:</p> <p>2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;</p> <p>3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych.</p>
<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.</p> <p>2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.</p> <p>6. Pogłębianie umiejętności poprawnego pisanania [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.</p>	<p>II.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:</p> <p>1) sprawnie posługuje się oficjalną [...] odmianą języka narodowego;</p> <p>5) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji;</p> <p>8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...].</p>
<p>III. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.</p> <p>2. Rozumienie zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą.</p> <p>3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.</p>	<p>III.1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:</p> <p>1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej [...];</p> <p>2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy;</p> <p>3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy;</p> <p>4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje;</p> <p>6) rozpoznaje w utworze sposoby</p>

¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia (Dz.U. z 2024 r. poz. 1019).

	<p>kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska;</p> <p>7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;</p> <p>8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);</p> <p>9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;</p> <p>10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...];</p> <p>2) dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworu literackiego (poziom rozszerzony);</p> <p>3) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich (poziom rozszerzony).</p>
<p>IV. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.</p> <p>5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.</p> <p>6. Tworzenie wypowiedzi pisemnych, z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji [...].</p>	<p>IV.2. Pisanie. Zdający:</p> <p>1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;</p> <p>3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);</p> <p>7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.</p>

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną
- w wypracowaniu zdający odwołał się do co najmniej dwóch tekstów (zgodnie ze wskazaniem w poleceniu)

<ul style="list-style-type: none">• W wypracowaniu jest odwołanie do dwóch tekstów literackich (temat pierwszy) oraz załączonego tekstu i minimum jednego tekstu literackiego (temat drugi) ORAZ• Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ• Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną.	1 pkt
<ul style="list-style-type: none">• Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO• Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach.	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. W wypracowaniu zdający powinien odwołać się do co najmniej jednej lektury/jednego tekstu wskazanych w poleceniu jako obowiązkowe. Odwołanie się zdającego do lektury/ tekstu oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze/ tym tekście ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny.
 - a) Przykład zdania analitycznego: У збірці «Веселий цвинтар» Василя Стуса наявні автобіографічні мотиви, пов'язані з відчуттям самотності у в'язниці.
 - b) Przykład zdania informacyjnego: Василь Стус є автором поетичної збірки «Веселий цвинтар».
Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepisanyymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia.
2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli:
 - a) zawiera fragmenty odnoszące się do zakresu merytorycznego zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość tekstów z literatury ukraińskiej
- funkcjonalnie wykorzystał kontekst, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, który pogłębia i rozwija rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Interpretacja porównawcza

Funkcjonalność wykorzystania utworów wskazanych w poleceniu	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Dwa utwory wykorzystane (porównane) w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowolająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	13 pkt	
Jeden utwór wykorzystany w pełni funkcjonalnie, a drugi – częściowo funkcjonalnie (porównanie częściowe).	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowolająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	9 pkt	
Dwa utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie (porównanie częściowe).	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowolająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	7 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	5 pkt	
Tylko jeden utwór wykorzystany częściowo LUB w pełni	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstów. 	4 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadowolająca argumentacja. • Co najmniej jeden kontekst wykorzystany funkcjonalnie. 	3 pkt	

funkcjonalnie (brak porównania).	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy kontekst/y wykorzystano częściowo funkcjonalnie. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchnowa argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstów. 	1 pkt	
Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie.		0 pkt	

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi oraz Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – *KLik*)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu minimum dwa teksty (temat pierwszy) lub trzy teksty (temat drugi). Funkcjonalne wykorzystanie utworu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
 - 1) elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków
 - 2) sensów utworów,
 które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są zgodne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niezgodność w ocenie funkcjonalności.
3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.
 - 1) Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem.

W przypadku interpretacji porównawczej zawiera również analizę utworów. W sytuacji gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.
 - 2) Zadowolająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.
 - 3) Powierzchnowa argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe

dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*

5. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.
 - 1) historii
 - 2) filozofii
 - 3) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
 - 4) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
 - 5) biografii autora
 - 6) prądu literackiego
 - 7) charakteru epoki,
 wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.
6. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
7. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
8. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym m.in. wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową w rozważaniu problemu sformułowanego w poleceniu.
9. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
10. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
 - 1) nieznaności tekstu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający
 - 2) nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową falsyfikacją danego utworu
 - 3) nieznaności zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka
11. Ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a opisane w wypracowaniu fakty świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:

- kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga zrozumieniu wypowiedzi
- podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny

2. w zakresie spójności wypowiedzi:

- wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
- w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
- w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora

3. w zakresie stylu wypowiedzi:

- styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> • W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. • Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E

<p>częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich. 	<p>Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.</p>	<p>0 pkt</p>	<p>F</p>
<p>Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.</p>		<p>0 pkt</p>	<p>G</p>

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

- Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).

 - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
 - Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
 - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
- Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.

3. Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wywodu została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).
4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

1. Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
2. Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
3. Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
 - a) błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
 - b) odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
 - c) zredagowania wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
 - d) rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiana” się wątków)
 - e) pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
 - f) wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
 - g) wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie
 - h) przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniem.
4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
6. Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawiły, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest niestosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*
 - czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku ukraińskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
 - czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.
 - ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy
2. *w odniesieniu do poprawności ortograficznej:*
 - ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy
3. *w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:*
 - ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Zakres środków							
		Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędy jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–13 błędów jęz.	14–15 błędów jęz.	16 lub więcej błędów jęz.
		A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. poprawna frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiające pełną i swobodną realizację tematu. 	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadawalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.

5. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna lub zawiera 1 błąd ortograficzny	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi ogólne

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 350 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka ukraińskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.

Тема 2. (0–35)

Який вплив на розвиток особистості може мати криза? Розглянь проблему, використовуючи наведений нижче текст і вибрані твори української літератури.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
<p>I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...].</p> <p>1. Rozumienie znaczenia literatury i kultury w kształtowaniu poczucia tożsamości narodowej [...].</p>	<p>I. Świadomość własnego dziedzictwa narodowego [...]. Zdający:</p> <p>2) rozumie tematy, motywy, toposy charakterystyczne dla literatury narodowej;</p> <p>3) rozumie związek poznanych utworów z życiem narodu i różnych grup wspólnotowych.</p>
<p>II. Kształcenie językowe.</p> <p>1. Rozumienie wartości języka ojczystego oraz jego funkcji w budowaniu wspólnoty rodzinnej, narodowej i kulturowej.</p> <p>2. Kształtowanie odpowiedzialności za świadome posługiwanie się językiem ojczystym.</p> <p>6. Pogłębianie umiejętności poprawnego pisania [...] zgodnego z zasadami poprawności językowej.</p>	<p>II.3. Komunikacja językowa i kultura języka. Zdający:</p> <p>1) sprawnie posługuje się oficjalną [...] odmianą języka narodowego;</p> <p>5) stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji;</p> <p>8) stosuje zasady etyki i etykiety językowej [...].</p>
<p>III. Kształcenie literackie i kulturowe.</p> <p>1. Pogłębianie umiejętności analizy i interpretacji utworów literackich i innych tekstów kultury z wykorzystaniem właściwej terminologii.</p> <p>2. Rozumienie zależności między wydarzeniami historycznymi a literaturą i kulturą.</p> <p>3. Pogłębianie zdolności rozumienia wartości o charakterze narodowym, etnicznym i uniwersalnym.</p>	<p>III.1. Analiza i interpretacja utworów literackich. Zdający:</p> <p>1) zna podstawy periodyzacji literatury mniejszości narodowej [...];</p> <p>2) zna prądy literackie i artystyczne w epokach literackich, określa ich cechy;</p> <p>3) rozpoznaje gatunki literackie, potrafi wymienić ich cechy;</p> <p>4) wskazuje zastosowane w utworze językowe środki wyrazu artystycznego oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii) i określa ich funkcje;</p> <p>6) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania bohatera i świata przedstawionego (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja) oraz różne sposoby pokazywania świata przedstawionego: realizm, fantastyka, groteska;</p> <p>7) rozpoznaje podstawowe motywy [...] oraz ich funkcje w utworze;</p> <p>8) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (tytuł, podtytuł, puenta, kompozycja, słowa kluczowe, motto);</p>

	<p>9) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty: literacki, kulturowy, filozoficzny, biograficzny;</p> <p>10) dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe [...];</p> <p>2) dostrzega i potrafi komentować estetyczne wartości utworu literackiego (poziom rozszerzony);</p> <p>3) przeprowadza interpretację porównawczą utworów literackich (poziom rozszerzony).</p>
<p>IV. Tworzenie wypowiedzi.</p> <p>3. Doskonalenie posługiwania się zasadami retoryki, w szczególności argumentowania.</p> <p>5. Wyrażanie własnych poglądów i opinii.</p> <p>6. Tworzenie wypowiedzi pisemnych, z uwzględnieniem estetyki tekstu i zasad jego organizacji [...].</p>	<p>IV.2. Pisanie. Zdający:</p> <p>1) hierarchizuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie;</p> <p>2) tworzy dłuższy tekst pisany (rozprawka, [...]) interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;</p> <p>3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);</p> <p>7) uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.</p>

1. Spełnienie formalnych warunków polecenia (maksymalnie 1 punkt)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy:

- wypowiedź w co najmniej jednym fragmencie dotyczy problemu wskazanego w poleceniu
- napisane wypracowanie jest w jakiegokolwiek części wypowiedzią argumentacyjną
- w wypracowaniu zdający odwołał się do co najmniej dwóch tekstów (zgodnie ze wskazaniem w poleceniu)

<ul style="list-style-type: none"> • W wypracowaniu jest odwołanie do załączonego tekstu oraz minimum jednego tekstu literackiego (temat pierwszy) oraz dwóch tekstów literackich (temat drugi) ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu. ORAZ • Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> • Wypracowanie nie spełnia któregokolwiek z warunków określonych w kategorii „1 pkt”. ALBO • Wypracowanie jest napisane w formie planu albo w punktach. 	0 pkt

Uwaga: Jeżeli w kryterium *Spełnienie formalnych warunków polecenia* przyznano 0 pkt, we wszystkich pozostałych kryteriach przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 1. – SFWP)

1. W wypracowaniu zdający powinien odwołać się do co najmniej jednej lektury/jednego tekstu wskazanych w poleceniu jako obowiązkowe. Odwołanie się zdającego do lektury/ tekstu oznacza, że co najmniej jedno zdanie o tej lekturze/ tym tekście ma charakter analityczny, a nie tylko informacyjny.
 - a) Przykład zdania analitycznego: У збірці *Веселий цвинтар* Василя Стуса виступають автобіографічні мотиви, пов'язані з відчуттям самотності у в'язниці.
 - b) Przykład zdania informacyjnego: Василь Стус є автором поетичної збірки *Веселий цвинтар*.
Za zdania informacyjne uznaje się również sformułowania będące wyłącznie przepisanyymi fragmentami polecenia lub parafrazą polecenia.
2. Wypracowanie przynajmniej częściowo dotyczy problemu wskazanego w poleceniu, jeżeli:
 - b) zawiera fragmenty odnoszące się do zakresu merytorycznego zagadnienia, którego omówienie jest wymagane ORAZ
3. Wypracowanie przynajmniej częściowo jest wypowiedzią argumentacyjną, jeżeli zawiera co najmniej jeden akapit argumentacyjny.

2. Kompetencje literackie i kulturowe (maksymalnie 16 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie ocenił, czy w wypracowaniu zdający:

- wykorzystał znajomość tekstów z literatury ukraińskiej
- funkcjonalnie wykorzystał kontekst, np. literacki, historyczny, filozoficzny, kulturowy, który pogłębia i rozwija rozważany problem
- przedstawił bogatą argumentację świadczącą o jego erudycji
- wykazał się wiedzą i umiejętnościami z zakresu nauki o literaturze
- nie popełnił błędów rzeczowych zarówno w odniesieniu do przywołanych tekstów literackich oraz kontekstów, jak i terminologii historycznoliterackiej oraz/lub teoretycznoliterackiej.

Wypowiedź argumentacyjna

Funkcjonalność wykorzystanych tekstów	Poziom argumentacji wypowiedzi; erudycyjność wypowiedzi	Liczba punktów	Błędy rzeczowe
Trzy teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	16 pkt	Za każdy błąd rzeczowy należy odjąć 1 pkt od ogólnej liczby punktów przyznanych za KLiK (od 0 do 16; bez punktów ujemnych).
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	15 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	14 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	13 pkt	
Dwa teksty wykorzystane w pełni funkcjonalnie, a trzeci – częściowo funkcjonalnie.	<ul style="list-style-type: none"> • Bogata argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	12 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	11 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. • Wypowiedź świadczy o erudycji zdającego. 	10 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	9 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> • Dwa – w pełni funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalnie albo brak. ALBO <ul style="list-style-type: none"> • Jeden – w pełni funkcjonalnie, a dwa – częściowo funkcjonalnie. 	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	8 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	7 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	6 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	5 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> • Jeden – w pełni 	<ul style="list-style-type: none"> • Trafna argumentacja. 	4 pkt	

funkcjonalnie, drugi – częściowo funkcjonalnie, trzeci – niefunkcjonalni e albo brak. ALBO • Jeden – w pełni funkcjonalnie, pozostałe dwa – niefunkcjonalni e albo brak. ALBO • Trzy utwory wykorzystane częściowo funkcjonalnie. ALBO • Dwa – częściowo funkcjonalnie, a trzeci – niefunkcjonalni e albo brak.	<ul style="list-style-type: none"> • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 		
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	3 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Zadawalająca argumentacja. • Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie. • Praca zawiera fragmenty erudycyjne. 	2 pkt	
	<ul style="list-style-type: none"> • Powierzchowna argumentacja. • W pracy nie wykorzystano funkcjonalnie kontekstu. 	1 pkt	
<ul style="list-style-type: none"> • Jeden utwór – częściowo funkcjonalnie, pozostałe – niefunkcjonalnie albo brak. • Żaden utwór nie został wykorzystany przynajmniej w części funkcjonalnie. 		0 pkt	

Uwaga: Jeżeli **ostateczna liczba punktów** przyznana w kryterium *Kompetencje literackie i kulturowe*, tj. liczba punktów po odjęciu punktów za błędy rzeczowe (jeżeli wystąpiły w pracy), wynosi 0 pkt, wówczas w pozostałych kryteriach (*Kompozycja wypowiedzi* oraz *Język wypowiedzi*) przyznaje się 0 pkt.

Wyjaśnienia (kryterium 2. – KLiK)

1. Poprzez wykorzystanie utworu rozumie się wykorzystanie znajomości jego treści oraz odczytanych sensów.
2. Zdający powinien funkcjonalnie wykorzystać w wypracowaniu minimum dwa teksty (temat pierwszy) lub trzy teksty (temat drugi). Funkcjonalne wykorzystanie utworu oznacza przywołanie w wypracowaniu:
 - 1) elementów fabuły, np. wydarzeń, bohaterów, wątków
 - 2) sensów utworów,które istotnie wspierają tok rozumowania zdającego, albo dobrze ilustrują to, o czym zdający pisze.

Funkcjonalność wykorzystania znajomości tekstów ocenia się w odniesieniu do tematu pracy. Jeżeli w części zasadniczej pracy w charakterze argumentów/przykładów wykorzystane są elementy fabuły lub sensy utworów, które nie są zgodne np. ze stanowiskiem zdającego wyrażonym we wstępie do pracy – wówczas uwzględnia się tę niezgodność w ocenie funkcjonalności.

3. Utwór literacki nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
4. Argumentacja to udowodnienie tezy/opinii/stanowiska przedstawionego przez zdającego za pomocą argumentów.
 - 1) Bogata argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami i **szeroka/wieloaspektowa**, stanowiąca – jako całość – wnikliwą analizę problemu sformułowanego w poleceniu; zawiera elementy refleksji / głębszego namysłu nad problemem.
W przypadku interpretacji porównawczej zawiera również analizę utworów.
W sytuacji, gdy znajomość utworów literackich została wykorzystana częściowo funkcjonalnie, mówimy o argumentacji trafnej.
 - 2) Zadowalająca argumentacja – to argumentacja rzeczowa, pogłębiona, poparta trafnymi przykładami.
 - 3) Powierzchowna argumentacja – to argumentacja oparta na uogólnieniach, niewnikająca w istotę rzeczy, poprzestająca na pobieżnych obserwacjach, mało dokładna, czasami niepoparta przykładami; również argumentacja, w której zdający podejmuje próbę zbudowania argumentu, dobierając jedynie środki językowe typowe dla struktur argumentacyjnych, np. *Moim pierwszym argumentem jest...*
5. Kontekst należy rozumieć jako odniesienie się przez zdającego w pracy do np.
 - 1) historii
 - 2) filozofii
 - 3) innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu
 - 4) utworu muzycznego, dzieła plastycznego
 - 5) biografii autora
 - 6) prądu literackiego
 - 7) charakteru epoki,wybrane przez zdającego w sposób celowy, przydatne do osadzenia omawianego utworu

w szerszej perspektywie i pogłębionego odczytania sensów utworu literackiego, do którego zdający odwołuje się w wypracowaniu. Funkcjonalne wykorzystanie kontekstu polega na trafnym jego doborze ze względu na rozważany problem; kontekst pogłębia i rozwija omawiane zagadnienie. Pogłębienie i omówienie danego zagadnienia poprzez konteksty nie oznacza konieczności dogłębnej analizy samych kontekstów jako takich; w szczególności nie może prowadzić do dygresji stosowanej niefunkcjonalnie.

6. Kontekst wykorzystany częściowo funkcjonalnie to odniesienie wyłącznie na poziomie przywołania, np. informacji, wydarzenia; kontekst jest poprawny, ale ogranicza się tylko do funkcji informacyjnej, nie pogłębia i nie rozwija omawianego zagadnienia.
7. Kontekst poprzez odniesienie się przez zdającego do innego utworu literackiego niż wskazany w poleceniu nie jest wykorzystany funkcjonalnie, jeżeli zdający wyłącznie streszcza ten utwór lub wybrane jego wątki, nie wyciągając żadnego wniosku, nie dokonując żadnej refleksji związanej ze streszczonym utworem.
8. Erudycję należy rozumieć jako wiedzę przedmiotową zdającego, w tym m.in. wiedzę i umiejętność wykorzystania kontekstów, kodów kulturowych, terminologii, znajomości kultury, w tym literatury i sztuki. Wypowiedź świadcząca o erudycji zdającego to wypracowanie, w którym zdający funkcjonalnie wykorzystał wiedzę przedmiotową w rozważaniu problemu sformułowanego w poleceniu.
9. W ocenie poziomu argumentacji wypowiedzi nie uwzględnia się fragmentów wypowiedzi zawierających błędy rzeczowe.
10. Błąd rzeczowy – to błąd świadczący o:
 - 1) nieznajomości tekstu literackiego lub tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający
 - 2) nieuprawnionej interpretacji fragmentu lub fragmentów / części utworu literackiego, w tym poetyckiego, do którego odwołuje się zdający, będącej częściową falsyfikacją danego utworu
 - 3) nieznajomości zagadnień z zakresu teorii i historii literatury bądź języka
11. Ten sam błąd rzeczowy (np. konsekwentne stosowanie błędnego imienia bohatera, którego da się w jednoznaczny sposób zidentyfikować, a opisane w wypracowaniu fakty świadczą o znajomości lektury) powtórzony kilkakrotnie jest liczony jako jeden błąd.

3. Kompozycja wypowiedzi: struktura, spójność i styl (maksymalnie 7 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał, czy:

1. w zakresie struktury wypowiedzi:
 - kompozycja wypowiedzi jest funkcjonalna, tzn. czy układ i sposób przedstawienia treści pomaga w zrozumieniu wypowiedzi
 - podział wypowiedzi – zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie podziału na akapity – jest poprawny i funkcjonalny.
2. w zakresie spójności wypowiedzi:
 - wypowiedź jest spójna, tzn. złożona z elementów, które tworzą logiczną i uporządkowaną całość
 - w wypowiedzi spójność jest zachowana zarówno wewnątrz zdań, jak również między zdaniami i akapitami
 - w wypowiedzi użyte zostały odpowiednie środki językowe, np. wskaźniki zespolenia tekstu, struktury metatekstowe, leksykalne wykładniki spójności, które ułatwiają śledzenie toku rozumowania autora.
3. w zakresie stylu wypowiedzi:
 - styl wypowiedzi jest stosowny, tzn. czy zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, a jeżeli miesza różne style w wypowiedzi – to czy jest to uzasadnione (czy czemuś to służy, jest funkcjonalne) oraz czy zdający nie napisał wypowiedzi, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej.

3a. Struktura wypowiedzi

Uporządkowanie elementów treściowych wypowiedzi	Podział wypowiedzi	Liczba punktów	
Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy są zorganizowane problemowo.	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	3 pkt	A
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	2 pkt	B
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	C
<ul style="list-style-type: none"> • W pracy podjęta jest próba organizacji elementów treściowych wypowiedzi problemowo. • Elementy treściowe wypowiedzi zorganizowane w pracy 	Poprawny zarówno w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie), jak i w zakresie struktury akapitów; sposób podziału tekstu pomaga w zrozumieniu tez zdającego. Dopuszczalna 1 usterka.	2 pkt	D
	Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ALBO w zakresie struktury akapitów.	1 pkt	E

<p>częściowo problemowo, częściowo wyłącznie pod względem formalnym.</p> <ul style="list-style-type: none"> Elementy treściowe wypowiedzi w całości lub w przeważającej części pracy zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym, np. wg kolejno omawianych tekstów literackich. 	<p>Usterki w podziale tekstu w skali ogólnej (wstęp, część zasadnicza, zakończenie) ORAZ w zakresie struktury akapitów.</p>	<p>0 pkt</p>	<p>F</p>
<p>Elementy treściowe wypowiedzi niezorganizowane; wypowiedź stanowi zbiór w znacznej mierze niezależnych elementów.</p>		<p>0 pkt</p>	<p>G</p>

Wyjaśnienia (kryterium 3a – Struktura wypowiedzi)

- Elementy treściowe wypowiedzi to – najogólniej rzecz ujmując – „bloki”, na które podzielone jest wypracowanie (w najprostszej formie: wstęp – część zasadnicza (rozwińcie) – zakończenie, ale „część zasadnicza” zazwyczaj jest dzielona na kolejne „bloki”, tj. akapity).

 - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane problemowo (w toku problemowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania omawia np. jeden aspekt tematu. Omawiając wybrany aspekt, zdający przywołuje argumentację i przykłady z różnych tekstów literackich / kontekstów; czynnikiem organizującym dany „blok” jest właśnie problem („ponadtekstowo”, „międzytekstowo”), a nie dany tekst literacki.
 - Możliwa jest sytuacja, w której zorganizowanie problemowe „pokrywa się” ze zorganizowaniem według kolejno omawianych tekstów literackich, jeżeli w pracy widoczny jest zamysł kompozycyjny wskazujący na ustrukturyzowanie wypowiedzi według tematów, np. kolejny tekst literacki stanowi przykład umożliwiający np. uszczegółowienie wcześniej omawianego zagadnienia.
 - Elementy treściowe wypowiedzi są zorganizowane wyłącznie pod względem formalnym (w toku liniowym), jeżeli każdy z „bloków” w części zasadniczej wypracowania dotyczy innego tekstu literackiego / kontekstu, a jedynym identyfikowalnym czynnikiem organizującym taki układ jest po prostu omawianie w kolejnych „blokach” zagadnień dotyczących kolejnych tekstów / kontekstów; tekst jest zorganizowany wg tekstów „jeden po drugim” (np. zmiana kolejności akapitów nie wpływa na strukturę tekstu).
- Ocena podziału wypowiedzi w skali ogólnej wymaga rozważenia proporcji i funkcjonalności zasadniczych „bloków” pracy, tj. wstępu – części zasadniczej – zakończenia. Usterki w podziale wypowiedzi w skali ogólnej mogą wynikać z np. nieproporcjonalnie i niefunkcjonalnie długiego wstępu, zbyt krótkiego (lakonicznego) zakończenia lub braku jednego z tych „bloków”.
- Ocena podziału wypowiedzi na akapity wymaga rozważenia, czy logika wyводу

została odzwierciedlona w podziale na graficznie wyodrębnione i funkcjonalne akapity. Usterki w podziale wypowiedzi na akapity mogą wynikać np. z faktu, że w pracy występują wyodrębnione graficznie akapity, które nie stanowią zwartej myślowo całości, albo występują akapity, które powinny zostać podzielone na mniejsze bloki, ponieważ taki akapit zawiera kilka wątków (każdy z takich wątków stanowi sam w sobie zwartą myślowo całość).

4. W ocenie struktury wypowiedzi nie uwzględnia się niezrealizowania przez zdającego któregoś z elementów tematu, np. nieodwołania się w ogóle do jednego z tekstów wskazanych w temacie jako obowiązkowy.

3b. Spójność wypowiedzi

Wypowiedź jest w całości spójna lub występują w niej nie więcej niż 2 zaburzenia w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	3 pkt
W wypowiedzi występuje 3–5 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi.	2 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 6–8 zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ALBO z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ALBO częścią zasadniczą pracy. 	1 pkt
<ul style="list-style-type: none"> W wypowiedzi występuje 9 lub więcej zaburzeń w spójności (tj. logice, uporządkowaniu) na poziomie poszczególnych akapitów LUB całej wypowiedzi. LUB <ul style="list-style-type: none"> Wstęp pracy jest treściowo niespójny z częścią zasadniczą pracy ORAZ z zakończeniem pracy. ALBO <ul style="list-style-type: none"> Zakończenie pracy jest treściowo niespójne z wstępem ORAZ częścią zasadniczą pracy. 	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3b – Spójność wypowiedzi)

1. Wypowiedź jest spójna, jeżeli elementy, które ją tworzą, stanowią logiczną i uporządkowaną całość.
2. Wywód jest uporządkowany, jeśli każdy kolejny akapit wynika z poprzedniego, a np. przestawienie akapitów zaburzyłoby tok rozumowania przyjęty przez zdającego.
3. Zaburzenia w spójności mogą wynikać m.in. z:
 - a) błędów logicznych, w tym ze zbyt daleko idących uogólnień, nieuzasadnionych wniosków (np. wnioski w zakończeniu pracy nie wynikają z przeprowadzonego rozumowania), sprzecznych stwierdzeń
 - b) odstępstw od podporządkowania wyводу myśli przewodniej, np. wypracowanie zawiera niefunkcjonalne fragmenty stanowiące niezwiązane z tematem wątki poboczne
 - c) zredagowaniu wstępu lub rozwinięcia, lub zakończenia, lub akapitu, które nie pasują logicznie do pozostałej części wypracowania, nie łączą się logicznie z poprzedzającą je częścią / poprzedzającym je akapitem
 - d) rozwijania jednocześnie więcej niż jednego wątku („zazębiania” się wątków)
 - e) pomijania pośrednich ogniw rozumowania, tzw. skróty myślowe
 - f) wprowadzenie treści nieistotnych, zbędnych dla pracy, bez związku/pozostających w wątpliwym związku z tematem/wywodem
 - g) wprowadzania dygresji stosowanych niefunkcjonalnie
 - h) przerywania toku myślenia zbędnymi zdaniem.
4. Błędy w spójności wewnątrz akapitów oznaczają np. nielogiczne połączenia zdań w akapicie oraz brak zastosowania w nim wskaźników zespolenia.
5. Błędy w spójności między akapitami oznaczają nielogiczne powiązanie danego akapitu z poprzednim lub poprzednimi akapitami oraz brak zastosowania wskaźników zespolenia między akapitami.
6. Błąd w składni prowadzący do błędu w spójności jest traktowany zarówno jako błąd językowy, jak i błąd w spójności.

3c. Styl wypowiedzi

Styl w całości lub w przeważającej części stosowny, tj. adekwatny do odmiany pisanej języka oraz do sytuacji komunikacyjnej (jednorodny albo funkcjonalnie niejednorodny).	1 pkt
Wypracowanie nie spełnia warunków określonych w kategorii „1 pkt”.	0 pkt

Wyjaśnienia (kryterium 3c – Styl wypowiedzi)

1. Styl wypowiedzi – co do zasady – powinien być: jasny, prosty (nie: zawity, pretensjonalny), zwięzły, jednolity. Dodatkowo może być żywy, obrazowy.
2. Wypracowanie powinno być napisane stylem stosownym do sytuacji komunikacyjnej, jaką jest egzamin maturalny, co oznacza, że nie należy redagować go, stosując słownictwo charakterystyczne dla stylu potocznego w odmianie mówionej. Styl uznaje się za stosowny w przeważającej części, jeżeli jest stosowany w orientacyjnie 2/3 pracy. Styl jest nienstosowny do sytuacji komunikacyjnej, jeżeli orientacyjnie ok. 2/3 wypracowania zredagowane jest przy użyciu struktur językowych charakterystycznych dla stylu potocznego w odmianie mówionej.
3. Styl wypracowania jest jednorodny, jeśli zdający konsekwentnie posługuje się jednym, wybranym stylem, odpowiednim dla treści i formy wypowiedzi, lub miesza różne style w wypowiedzi, ale jest to uzasadnione i celowe.
4. Indywidualne upodobania stylistyczne egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę stylu pracy zdającego.

4. Język wypowiedzi (maksymalnie 11 punktów)

Sprawdzając wypracowanie zdającego w tym kryterium, egzaminator będzie oceniał:

1. *w odniesieniu do zakresu i poprawności środków językowych:*
 - czy zdający poprawnie użył w wypowiedzi różnych rodzajów zdań i bogatej leksyki (np. frazeologizmów, wyrazów rzadziej używanych w języku ukraińskim), czy też ograniczył się do najprostszych środków językowych
 - czy środki językowe, których użył zdający, pozwalają mu zrealizować temat w sposób swobodny i precyzyjny, czy też pobieżny, sprawiający trudność w zrozumieniu tekstu.
 - ile błędów językowych, w tym błędów stylistycznych, zdający popełnił w pracy
2. *w odniesieniu do poprawności ortograficznej:*
 - ile błędów ortograficznych zdający popełnił w pracy
3. *w odniesieniu do poprawności interpunkcyjnej:*
 - ile błędów interpunkcyjnych zdający popełnił w pracy.

4a. Zakres i poprawność środków językowych

Oceniając język wypowiedzi, egzaminator najpierw oceni zakres użytych środków językowych, a następnie – ich poprawność. Ostateczną liczbę punktów ustali na podstawie oceny obu tych aspektów wypowiedzi, zgodnie z poniższą tabelą.

Poprawność środków		Zakres środków							
		Nie więcej niż 3 błędy jęz.	4–5 błędy jęz.	6–7 błędów jęz.	8–9 błędów jęz.	10–11 błędów jęz.	12–13 błędów jęz.	14–15 błędów jęz.	16 lub więcej błędów jęz.
		A	B	C	D	E	F	G	H
1.	Szeroki zakres środków językowych, tzn. <ul style="list-style-type: none"> • zróżnicowana składnia, • zróżnicowana leksyka, w tym np. poprawna frazeologia, precyzyjne słownictwo, umożliwiających pełną i swobodną realizację tematu. 	7 pkt	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt
2.	Zadowalający zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka stosowne / odpowiednie do realizacji tematu.	6 pkt	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt
3.	Wąski zakres środków językowych, tzn. składnia i leksyka proste / ograniczone, utrudniające realizację tematu.	5 pkt	4 pkt	3 pkt	2 pkt	1 pkt	0 pkt	0 pkt	0 pkt

Przykładowo za wypowiedź, w której zakres środków językowych wykorzystanych przez zdającego jest zadowalający, i znajdują się w niej 4 błędy językowe, egzaminator przyzna 5 pkt w tym kryterium.

Wyjaśnienia (kryterium 4a)

1. Nie każde nieprecyzyjne sformułowanie jest niepoprawne językowo (stanowi błąd językowy); może być przejawem nieporadności językowej. Błędem jest nieporadność językowa będąca oczywistym nieuzasadnionym naruszeniem obowiązującej normy językowej.
2. Indywidualne upodobania językowe egzaminatora nie mogą wpływać na ocenę poprawności środków językowych w pracy zdającego.
3. W wypracowaniu występuje zróżnicowana składnia, jeżeli w pracy zdający wykorzystał poprawnie co najmniej 4 różne struktury składniowe, np.: zdanie pojedyncze, zdanie złożone, zdanie wielokrotnie złożone, równoważnik zdania, imiesłowowy równoważnik zdania, strona bierna, paralelizm składniowy, poprawne wprowadzanie cytatu, zdanie pytające, zdanie wtrącone.
4. W wypracowaniu występuje zróżnicowana leksyka, jeżeli w pracy zdający np. stosuje wyrazy/wyrażenia synonimiczne, stosuje bogatą frazeologię, używa precyzyjnego słownictwa, w tym np. terminologii.

5. W ocenie zróżnicowania leksyki nie uwzględnia się nieuzasadnionych powtórzeń wyrazów, zwrotów. Nieuzasadnione powtórzenia są uwzględniane w liczbie błędów językowych.

4b. Poprawność ortograficzna

Praca jest bezbłędna lub zawiera 1 błąd ortograficzny.	2 pkt
Praca zawiera 2–3 błędy ortograficzne.	1 pkt
Praca zawiera 4 lub więcej błędów ortograficznych.	0 pkt

Uwaga: Ten sam wyraz zapisany niepoprawnie ortograficznie, powtórzony w wypracowaniu, jest liczony jako jeden błąd ortograficzny.

4c. Poprawność interpunkcyjna

Praca jest bezbłędna albo zawiera nie więcej niż 4 błędy interpunkcyjne.	2 pkt
Praca zawiera 5–8 błędów interpunkcyjnych.	1 pkt
Praca zawiera 9 lub więcej błędów interpunkcyjnych.	0 pkt

Uwagi ogólne

1. Jeżeli wypowiedź jest nieczytelna (w rozumieniu czytelności zapisu), egzaminator oceni ją na 0 pkt.
2. Jeżeli wypowiedź nie zawiera w ogóle rozwinięcia (np. zdający napisał tylko wstęp), egzaminator przyzna 0 pkt w każdym kryterium.
3. Jeżeli wypowiedź zawiera mniej niż 350 wyrazów, jest oceniana wyłącznie w kryteriach: *Spełnienie formalnych warunków polecenia* oraz *Kompetencje literackie i kulturowe*. W pozostałych kryteriach egzaminator przyzna 0 punktów.
4. Jeżeli wypowiedź jest napisana niesamodzielnie, np. zawiera fragmenty odtworzone z podręcznika, zadania zawartego w arkuszu egzaminacyjnym lub innego źródła, w tym internetowego, lub jest przepisana od innego zdającego, wówczas egzamin z języka ukraińskiego, w przypadku takiego zdającego, zostanie unieważniony.
5. Zabronione jest pisanie wypowiedzi obraźliwych, wulgarnych lub propagujących postępowanie niezgodne z prawem. W przypadku takich wypowiedzi zostanie podjęta indywidualna decyzja dotycząca danej pracy, np. nie zostaną przyznane punkty za styl i język lub cała wypowiedź nie będzie podlegała ocenie.